

Olsztyn, 13.07.2015 r.

Gmina Nidzica
Plac Wolności 1
13-100 Nidzica

PRZESYLKA / OSOBIŚCIE

W odpowiedzi na wniosek o wydanie zaleceń konserwatorskich dot. przebudowy nawierzchni rynku miejskiego w Nidzicy – Placu Wolności, dz 6-14/12, Warmińsko-Mazurski Wojewódzki Konserwator Zabytków informuje, iż przedmiotowy teren podlega ochronie prawnej wg art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r., poz. 1446 ze zm.), na podstawie decyzji WKZ z 30 grudnia 1957r. wpisującej układ urbanistyczny starego miasta Nidzicy do rejestru zabytków województwa warmińsko-mazurskiego.

W związku z powyższym na wszelkie inwestycje **należy uzyskać stosowne pozwolenie WKZ**, zgodnie z art. 36 w/w ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Tryb i sposób wydawania pozwoleń, w tym szczegółowe wymagania, jakim powinien odpowiadać wniosek o wydanie pozwolenia określa Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 14 października 2015 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz. U. z 2015 r., Poz. 1789).

Ponadto inwestycja znajduje się na obszarze stanowiska archeologicznego – nawarstwień kulturowych starego miasta Nidzicy wraz z zamkiem, wpisanych do rejestru zabytków nieruchomości woj. warmińsko-mazurskiego decyzją z dnia 31.08.1992 r., w związku z czym wszelkie działania związane z robotami ziemnymi, muszą być poprzedzone stosownymi badaniami archeologicznymi, na które trzeba uzyskać odrębne pozwolenie WKZ (wg art. 31 ust. 1a oraz art. 36 ust. 1, pkt 5 ww. ustawy), a których wyniki będą służyć opracowaniu sposobu zagospodarowania powyższego terenu.

W związku z powyższym inwestycję należy planować z uwzględnieniem faktu, iż wobec wszelkich odkrytych relikwów dawnej architektury należy przewidzieć stosowną ich ochronę oraz opracować program niezbędnych zabezpieczeń, bezwzględного zachowania w stanie nienaruszonym oraz uczynienia, mając na uwadze wobec powyższego konieczność wprowadzenia ewentualnych korekt w podejmowanych działaniach i dokumentacjach projektowych.

Główną zasadą konserwatorską podczas planowania remontu obiektu zabytkowego jest wykonanie go przy użyciu materiałów historycznie uzasadnionych, z maksymalnym zachowaniem substancji zabytkowej i minimalną w nią ingerencją, tj. obowiązuje zasada dostosowania wprowadzanych zmian (np. przebiegu nowych instalacji) do walorów obiektu, kontynuacji tradycyjnych materiałów i technologii charakterystycznych dla okresu powstania zabytku - rozpoznanie to, dla poprawnego przygotowania do prac remontowych, winno wynikać np. z badań archiwalnych (*źródeł ikonograficznych, fotograficznych, pisanych itp.*) lub ingerencyjnych badań konserwatorskich substancji zabytkowej obiektu (*tyczy to głównie prac na elewacji, klatkach schodowych, piwnicach, werandach/balkonach, schodach, balustradach, bramach przejazdowych oraz wobec wszelkiej stolarki otworowej - okna i drzwi, a także wyposażenia i opracowania historycznego wnętrza*) – **niedopuszczalne jest stosowanie ahistorycznych materiałów budowlanych, a nowe elementy wyposażenia i aranżacji wnętrza, muszą się harmonizować z historycznymi** (jeżeli takie się zachowały) i stanowić dla nich uzupełnienie.

W celu osiągnięcia ww. postulatów należy przeprowadzić stosowne badania konserwatorskie w zakresie w/w inwestycji wraz z wykonaniem kwerendy archiwalnej. Badania konserwatorskie wg art. 3 pkt. 9 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, to działania mające na celu rozpoznanie historii i funkcji zabytku, ustalenie użytych do jego wykonania materiałów i zastosowanych technologii, określenie stanu zachowania tego zabytku oraz opracowanie diagnozy, projektu i programu prac konserwatorskich, a jeśli istnieje taka potrzeba, również programu prac restauratorskich. Badania te mają na celu rozpoznanie ww. elementów pod kątem ich budowy i użytych materiałów i właściwości fizyko-mechanicznych, faktury i kolorystyki, analizy nawarstwień,

stanu zachowania i zniszczeń z podaniem ich przyczyny. Na prowadzenie w/w badań konserwatorskich należy uzyskać odrębne pozwolenie W-MWKZ.

Przedmiotowa działka stanowi teren historycznego rynku miejskiego Nidzicy, przy którym do dnia dzisiejszego zachowała się część reprezentacyjnej, historycznej zabudowy obszaru tzw. starego miasta. Na jednorodną i spójną oblicze tej części miasta składał się układ urbanistyczny, zespół zabudowy, architektura, komponowana zieleni oraz elementy zagospodarowania ciągów komunikacyjnych tj. szerokie, brukowane ulice i wykładane płytkami chodniki, usytuowane na obszarze otoczonym średniowiecznymi murami obronnymi.

Historycznym krajobrazem miejskim jest obszar urbanistyczny rozumiany jako efekt nawarstwiania się na przestrzeni dziejów wartości kulturowych i przyrodniczych, rozumiany również w szerszym kontekście obejmującym przede wszystkim topografię, cechy przyrodnicze danego miejsca, jego zabudowę, zarówno historyczną, jak i współczesną, otwarte przestrzenie i tereny zielone; formy użytkowania terenu i organizację przestrzenną; percepcję i relacje widokowe, a także wszystkie inne elementy struktury miejskiej. W takim ujęciu krajobrazu miejskiego należy uznać, iż Plac Wolności w Nidzicy jest wykształconą strukturą urbanistyczną, której zachowanie w historycznym przekazie leży w gestii użytkowników miasta w ramach całościowego, trwałego i zrównoważonego rozwoju. W aspekcie planowanych inwestycji mających wpływ na zagospodarowanie przedmiotowego placu i ciągu komunikacyjnego, powinno mieć dążenie do zapewnienia harmonijnej integracji nowych inwestycji z istniejącym materialnym i niematerialnym dziedzictwem w jego historycznym i regionalnym kontekście.

W związku z faktem, iż znane są przekazy ikonograficzne przedstawiające historyczne zagospodarowanie terenu oraz formę rynku miejskiego, należy dążyć do ich przywrócenia. Opierając się na materiałach będących w posiadaniu tut. urzędu, W-MWKZ informuje, iż wskazane jest zachowanie istniejącego, historycznego bruku stanowiącego nawierzchnię placu, odtworzenie historycznej formy chodników oraz usunięcie wszelkich wtórnych elementów w obrębie rynku powodujących jego rozczłonkowanie i deformację, jak rondo w południowej części rynku, oznakowanie reklamowe, donice czy słupki wydzielające strefy parkowania. Wskazane jest przywrócenie historycznego układu komunikacyjnego oraz zieleni, tj. ruchu drogowego wzdłuż krawędzi placu oraz nasadzeń wzdłuż pierzei i pozostawienie pustej przestrzeni w centrum placu rynkowego. Dopuszczalne jest przeznaczenie na części placu na miejsca parkingowe w sposób zapewniający zachowanie właściwej ekspozycji na budynek ratusza miejskiego. Elementy małej architektury poziomem architektonicznym i jakością wykończenia powinny być dostosowane do stylu i zabytkowego charakteru wnętrza urbanistycznego, a ewentualna realizacja fontanny powinna nawiązywać lokalizacją oraz formą do nieistniejącego pomnika ofiar I wojny światowej.

Ze stanowiska konserwatorskiego nie zaleca się stosowania form i materiałów stanowiących rozwiązania powtarzalne o współczesnym wyglądzie, jak np., betonowe śmietniki, ławki czy nawierzchnie wpływające negatywnie na odbiór i ekspozycję starego miasta Nidzicy.

Z up. Warmińsko-Mazurskiego
Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

Małgorzata Przybyszewska-Koźbiel
Kierownik Wydziału IZNR